

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. II. An pura Creatura possit condignè satisfacere pro peccato
mortali, proprio, vel alieno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

men defacto non teneatur. Omisſa hac reſponſione, quæ difficultate non caret;

Reſpondeo, Negando antecedens: nam talis affectus limitatur ab imperfectiſſima cognitione, & præterea ejus malitia non poteſt eſſe major, quàm ſit bona rectitudo oppoſita, ſc. affectus non deſtruendi Deum, quæ eſt finita.

33. Objicitur 6. illud eſt malum ſimpliciter infinitum, quod habet infinitam ineligibilitatem, hoc eſt, quod nunquam licetè eligeretur, etiamſi per impoſſibile ad bonum infinitum obtinendum ſerviret & neceſſarium eſſet: atqui tale eſt peccatum: ergo &c. Habet hoc argumentum infantiam in peccato veniali, & facile Reſpondetur, Ineligibilitatem peccati non provenire ex Infinitate malitiæ, ſed ex oppoſitione cum voluntate legiſlativâ Dei, quæ eſt Regula omnis prudentis electionis. Si enim ſecundùm ſe eſſet malitia infinita, tunc eſſet majus malum quàm omne bonum poſſibile, ad quod obtinendum poteſt permiſſio peccati deſervire, hoc autem eſt falſum: quia Deus non poteſt permittere peccatum, niſi ad bonum, vel majus vel ſaltem æquale obtinendum illius permiſſione.

34. Objicitur 6. Si homo haberet infinitos gradus Gratiæ, illi omnes expellerentur per vnum peccatum mortale: ergo debet eſſe infinite malum, quia habet vim privandi infinito Bono. R. Tranſeat antecedens, Nego Conſeq. Non ſufficit ad rationem mali infiniti, eſſe impoſſibile cum bono infinito in intentione, v. g. ſi daretur in me amor infinite intentionis alicujus puræ creaturæ, cum illo eſſet impoſſibilis affectus odii, quantumvis remiſſus, ejusdem creaturæ, & tamen hic gradus non eſſet in vſo ſenſu infinitus. Præterea ut privatio alicujus boni ſit in eo gradu malitiæ, in quo gradu bonitatis eſt bonum quo privat, debet hoc bonum eſſe debitum, ut jam ſuprà notatum eſt.

Ex dictis concludimus, non ideo Incarnationem Verbi fuiſſe neceſſariam, & puræ creaturæ ſatisfactionem pro peccato impoſſibilem, quòd peccatum ſit infinite malitiæ, ſed aliam Rationem querendam eſſe.

CONTROVERSIA II.

An pura Creatura poſſit condignè ſatisfacere pro peccato mortali, proprio vel alieno.

§. I.

Premittuntur aliqua de Merito Primæ Gratiæ, & ſtatuitur vera ſententia de ſatisfactione.

35. **A**dvertendum eſt diſcrimen inter Meritum & Satisfactionem. Satisfactio ſupponit offenſam propriè dictam, quâ quis aliam perſo-

nam, cui reverentiam & honorem debebat, contempſit & inhonoravit, ſive deinde hic contemptus fuerit contra Juſtitiam Commutativam, vel contra aliam virtutem, v. g. contra Religionem, vel aliam innominatam: vno verbo: ſupponit talem actum, quo alter rationabiliter ad indignationem, averſionem & inimicitiam, vel ſaltem amicitia diſſolutionem commoveri poteſt, & offendens exhibeat condignam ſatisfactionem, quâ exhibitâ, ceſſat per ſe, abſque vlla liberali remiſſione offenſi, Titulus & juſ ad indignationem & averſionem, nec poteſt ampliùs eſſe rationabiliter inſenſus. Quapropter ſatisfactio requirit æquivalentiam ſeu æqualitatem inter opus ſatisfactorium, & inter negationem offenſi: hoc debet eſſe ejusdem æſtimabilitatis, cujus eſt. Non fuiſſe offenſum. Meritum contra reſpondet præmium alterius liberalitate conferendum, in quo debet quidem habere proportionem, in opus à tali perſona proſectum, ſit dignum præmio, non tamen inſert præmiarii neceſſitatem præmiandi, niſi pactum præceſſerit: neque etiam requirit æqualitatem valoris, ut præmiarii virtutis in gratia factum, meretur augmentum gloriæ, & tamen hoc augmentum eſt quoddam præſtantius actû virtutis facti in via. Sic eſt in politicis, ſi alicui Aulico propter egregium ſervitium conferatur Præfectura vel Feudum, ut præmium proportionatum, ſed non æquale: imo enim illud facinus emerit tanto pretioſius ponimus. Poteſt ergo præmium in valore præmiarii excedere, & tamen eſſe proportionatum ſeu condignum. Hoc diſcrimine poſito præquam dicamus de poſſibilitate condignæ ſatisfactionis pro peccato mortali, placet breviter aliquid dicere (quamvis huc non magnopere pertinet) de poſſibilitate Meriti primæ Gratiæ, aut remissionis peccati alieni.

Prima ſententia negat, poſſe puram creaturam in gratia exiſtentem, mereri condignam infuſionem Gratiæ. Ita Vaſq. Gaſp. Hurt. Alaratus, Petrus Hurt. Atriaga. Aldrete.

Secunda affirmat. Ira Suarez, Granados, VVadingus, Ripalda, & alij RR. Card. de Lugo limitat ad creaturam habentem plenitudinem Gratiæ.

Sententiæ neganti poſſibilitatem, ad hæc affirmanti implicantiæ, incumbit probatio. Probationes afferam, & quid ad illas reſpondendi poſſet, breviter indicabo.

36. Argumentantur aliqui primò. Qui non poteſt id quod eſt minus, neque poteſt id quod eſt plus: ſed pura creatura non poteſt condignè ſatisfacere pro peccato alieno, quod eſt minus quam Mereri Gratiam ſanctificantem: ergo non poteſt hanc Mereri. Minor probatur. Nam initio gratiæ non ſolum eſt extinctio peccati, quæ eſt ſatisfactio, ſed eſt inſuper Aſſumptio in Amicum, quod utique plus eſt, quàm præciſè deſignare eſt inimicum. R. Diſtinguendo Majorem: ſi triuſque debeat eſſe cauſa adæquata, concedo

Majorem. Secus Nego. Satisfactionis causa adaequata esset pura creatura, & satisfactio esset forma adaequata expellens peccatum: at verò Gratia satisfaciens causa adaequata non esset creatura & actus Meritorius, sed insuper liberalis voluntas Dei, volentis premiare talem actum per infusionem Gratiae. Deinde etiam negatur Minor quoad secundum membrum, nempe quòd satisfaciens condigne sit minus, quàm Mereri de condigno Gratiam. Homo iustus meretur de condigno augmentum Gratiae satisfaciens, & non potest condigne satisfacere pro peccato. Ratio jam est insinuada, quia meritum de condigno non est causa adaequata & necessitans Deum ad infusionem Gratiae, sicut satisfactio est forma adaequata tollens ius ad indignationem: quare licet plus sit infusio Gratiae quàm extinctio iuris ad indignationem: dignitas tamen ad infusionem Gratiae, non est plus quàm extinctio ejusdem iuris. Si enim Deus nollet infundere Gratiam, adesset quidem dignitas operis, sed non adesset fructus illius dignitatis, qui ultimò dependet à liberalitate Dei.

37. Advertendum hìc est aliud discrimen inter Satisfactionem & Meritum ejusque Dignitatem, unde constabit, esse facilius, ponere Meritum dignum remissione peccati, quàm ponere condignam satisfactionem. Dignitas Meriti crescit cum respectu ad excellentiam personae praestantis, hoc est: quòd major est illius personae excellentia, eò majori premio dignum est opus, quia majorem excellentiam decet praestantius premiari, quàm minorem excellentiam, ut patet in humanis. Econtra valor satisfaciens decrevit & vilescit ex respectu ad excellentiam majorem personae offensa. Quando igitur est eadem persona praestans & offensa, tunc ex eò capite ex quo crescit dignitas meriti, decrevit valor satisfaciens: ergo difficilius est illi personae satisfacere pro offensa, quàm mereri illius liberalem condonationem: ergo non inferitur legitime impossibilitas meriti condigni ex impossibilitate satisfactionis.

38. Argumentantur alij. 2. Illud non meretur de condigno, quod si Deus retribueret, non ageret ut decet bonum & prudentem remuneratorem, etiam si operans ita premiari desideraret, eò quod tale desiderium esset imprudens: sed ita fieret, si Deus opus hominis iusti remuneraretur precise per aliquid illi extrinsecum, & non promovens propriam illius felicitatem, sed alienam, prout fieret, si Deus alteri daret gratiam satisfaciens, mihi autem bene operanti nullam: ergo non potest quis alteri mereri gratiam satisfaciens, nisi habeat jam plenitudinem gratiae, ita ut suam gratiam augere non possit. Probatur minor. Vnusquisque enim ex lege prudentiae & charitatis tenetur suam potius quàm alterius sanctitatem curare & desiderare: atqui opus bonum iusti meretur de condigno augmentum Gratiae in ipso operante, & hoc est illi melius, quàm

si detur alteri: ergo si desideraret eam alteri potius quàm sibi, imprudenter desideraret, & si Deus hoc desiderium exaudiret, non premiaret condigne. Hoc argumento vitur Card. de Lugo.

39. Respondet quidam Recentior Hispanus, negando suppositum. Nihil enim, inquit, profus minueret de augmento suae Gratiae iustus, etiam quando alteri applicaret suum meritum. Ratio est, quia si homo iustus applicaret actum religionis aut actum jejunii alteri, non ideo minus mereretur, imò plus praemij etiam sibi conferendi mereretur, quàm alter iustus avarus, qui jejunans jejunium suum sibi retineret, nec ulli alteri applicaret, jacturae propriae timidus. Patet, quia iustus ille secundus, non applicans jejunium alteri, solum meretur praemium condignum jejunio, alter verò iustus charitativus & liberalis, meretur praemium illius actus charitatis erga Deum & proximum, quo illi propter Deum summè dilectum applicuit suum jejunium: ergo propter applicationem illam non solum nullam jacturam, imò non leve lucrum facit sanctitatis propriae iustus applicans meritum suum alteri. Siquidem, si jejunium sibi retineret, lucraretur solum ut jejunans, si autem alteri per veram charitatem applicet suum jejunium, lucratur ut amans Deum, hoc est, duplo vel etiam quadruplo plus quàm jejunans. Haec ille Recentior.

40. Haec tamen responsio non est universalis pro omni casu. Non enim procedit primò in casu quo Deus alteri meum meritum applicaret, absque vlla mea applicatione aut intentione, quod fieri posse docet hic ipse Recentior, modò ille, cui applicatur, sit mihi ita conjunctus & charus, ut bonum ipsius reputetur bonum meum, & mihi gratum sit illi applicari. Secundò, non procedit in casu, quo ego non ex motivo charitatis divinae, sed ex motivo aliquo humano, sed tamen honesto, applicarem alteri meum meritum. Tertiò, non procedit in casu, quo per actum charitatis remissum applicarem alteri meritum plurimum actuum tum charitatis tum aliarum virtutum, & quidem actuum valde intensorum, & plus meritoriorum, quàm sit actus applicationis.

41. Respondeo ergo magis universaliter cum eodè R. Negando minorem, nempe, quòd non sit prudenter desiderabile à me, ut alteri conferatur prima gratia potius quàm mihi augmentum Gratiae. Imò hoc objectum est desiderabile ex praestantissimo motivo charitatis, ut bene idem Recentior advertit: ergo est prudenter desiderabile. Quis enim neget esse prudenter desiderabile, ut non solum ego iustus sim, sed ut mecum plures alij iusti sint, & Deum in aeternum ament, qui alioquin non fuissent iustificandi, sed aeternum damnandi, etiam si ego per hanc communicationem minus sanctus remaneam? Ratio à priori est, quia Charitas erga me non me obligat ad augendam semper & in omni occasione & meliore modo possibili sanctitatem propriam: ergo si vellem remanere in gra-

in gradu obrento, & alijs reliquos applicare, planè satisfacerem legi charitatis erga me, & exercerem simul perfectissimam charitatem erga proximum. Hoc mihi adeo certum est, ut id videantur supponere omnes Theologi. Doctrina enim communis est, quòd si quis moraliter certus se esse in gratia Dei, in casu naufragij apprehenderet vnà cum alio, gravi peccatore, vel non baptizato, tabulam, quæ non nisi vni sufficeret ad enatandum, si inquam talis relinqueret tabulam alteri, ut fortassis postea iustificaretur, cum morali certitudine suæ submerfionis, quòd inquam præstantissimum actum charitatis exerceret. Atqui talis augmentum suæ sanctitatis postponeret saluti proximi: si enim ipse evaderet, adhuc diutius viveret, & adhuc posset plurimos gradus sanctitatis mereri: ergo si huius Augmenti probabilitas potest prudenter & salvâ lege charitatis in gratiam alienæ salutis negligi, non apparet, cur non etiam possit augmentum Gratiæ statim obtinendum. Ratio vltior est, quia, ut traditur in 1. 2. non est contra prudentiam, eligere id quod mihi minus bonum est, v.g. Matrimonium præ calibatu, modò in se honestum sit. Ergo multò minus erit contra prudentiam, eligere id, quod quidem mihi minus bonum est, à parte rei tamen, & ratione totius vniversi est melius. atqui sic melius est salvari & esse sanctos octo ut vnum, quàm vnum salvari & esse sanctum ut octo, septem autem in æternum perire Deumque blasphemare, esto hoc posterius mihi melius esset: ergo non est contra prudentiam, illud prius desiderare.

42. DICE S. Si melius est, octo esse sanctos ut vnum, quàm vnum esse sanctum ut octo, & reliquos omnino non esse sanctos, tunc si ego mererer de condigno septem gradus gratiæ, & Deus illos distribuere inter alios septem, præmiaret meum meritum vltra condignum: ergo non esse hanc distributionem promeritis de condigno, sed tantum de congruo. Probatur consequi, quia qui dat aliquid melius, quàm id quod sum promeritis de condigno, iam dat aliquid vltra condignum: sed ita fieret in casu proposito: ergo &c.

82. Facile, negando primam consequentiam. ad probationem, distingo. qui dat aliquid melius, & dando illud melius dat plus, seu facit maiores expensas, concedo, secus nego, & dico, posse dari aliquid melius seu optabilius, & tamen non dari plus. Exemplum. Si cui occurrerent duo pauperes indigentissimi, & vtrique daret vnum panem quo famem pellere posset, melius ageret, quàm si vni eorum vtrumque panem daret, & tamen non daret seu expenderet plus in priore quàm in posteriore casu. Item si duos haberem filios pauperes, & aliquis dives vellet ob mea merita condigna vtrumque heredem scribere, ita ut ambo possent deinceps commodè vivere, rem vtrique mihi optabiliorem faceret, quàm si vnum ex asse heredem institueret, altero in paupertate relicto, & tamen non præmiaret mea merita vltra

tra condignum, quia non plus expenderet in eo quàm altero casu.

43. Posset denique obijci auctoritas Thomæ qui 1. 2. q. 114. a. 6. negat, hominem, excepto Christo, posse alteri mereri primam gratiam. Respondetur tamen, S. Thomam loqui secundum præfens decretum & ordinationem Dei, qui tuit, vniuscuiusque hominis merita præmiare per gratiam ipsi infundendam, alios vero non nisi præcedentibus dispositionibus requisitis, v.g. baptismo vel penitentiâ in re aut voto subceptis, quibus positus infundatur prima Gratia ex meritis Christi. Sed de hac digressionem hactenus. Loquendo jam de satisfactione

Dicendum est, purum hominem ne quidem potentia absoluta posse condignè satisfacere pro peccato Mortali alieno, quantumvis sit sanctus. Ita cum S. Thoma omnes ferè Theologi, quæ in reddenda ratione non conveniunt. Contra contrariam Sententiam tribui à Vadingo & Aureolo, Scoto, & Thomistis; verum hi ad requirunt acceptionem Dei liberalem, nec loquuntur de satisfactione strictè dicta, sed impropria, quæ exhibetur opus aliquod bonum æquale in bonitate primaria malitiæ peccati pro quo satisfieret: hanc autem æqualitatem posse præstare pura creatura, docent plures Theologi, alij negantibus: de quo infra agetur.

44. Solent pro Conclusionem adduci verba quorundam PP. sed aliqui illorum, ut Vadingus ostendit, non videntur locuti esse de quocunque creatura possibili, sed solum de hominibus, qui defacto omnes concipiuntur in peccato originali, & egent Redemptore. Aliqui tamen locis clarè eam supposuerunt. S. Ambrosius in Epist. ad Hebr. 9. *Tantum, inquit, fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus aliquando* (intellige per condignam satisfactionem) *nisi vnguentis fletu de moreretur pro nobis.* S. Leo Ep. 81. *Quæ necessitas esse poterat, quâ humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominibusque preperet!* S. Augustinus omnium clarissimè expressit in Enchiridio c. 108. *Neque per ipsum, inquit, liberaremur vnum mediatorem Dei & hominum hominem Christum Jesum, nisi esset Deus.*

§. II.

Rationes minus efficaces expenduntur.

45. PRIMA probatio fuit Durandi, Majoris & aliorum, & quidem à paritate Gratarum alienis. Impossibile est, Deo pro beneficijs acceptis condignas gratias agere, ut habet Aristoteles 1. Eth. c. ult. ergo nec satisfacere pro peccato mortali. Hoc argumentum ex pluribus capitibus enervatur. Imprimis nimium probat, nempe quòd nec parentibus posset condignè satisfacere pro gravi offensa, quia, ut idem philosophus docet, nec parentibus possumus pares gratias agere pro beneficio generationis. Deinde debet Durandus

dus reddere rationem antecedentis, & ostendere deinde bonitatem consequentiae, nempe quod eadem ratio procedat in satisfactione purae creaturae, & non procedat in satisfactione Christi. Tertiò, concessò antecedente, negatur consequens, antecedens enim intelligendum est, quod non possit ex sola virtute Iustitiae satisfieri omni obligationi honorandi Deum & parentes, quia insuper est obligatio ex Religione & Pietate. Ad conditionem autem satisfactionem, sufficeret, ex quacunque virtute ea poneretur. Quartò, negatur iterum paritas. Nam ut ex Vasquez advertit Lugo, ipsa gratiarum actio est novum beneficium Dei, vix potest procedens ex gratia praeveniente & inclinantem ad agendas gratias: ergo per collationem huius gratiae efficacis, inducitur et nova obligatio gratitudinis: at verò gratia quae daretur ad satisfaciendum, & ipsa satisfactio, non induceret novam obligationem & titulum satisfaciendi, quia non esset novum delictum, quo solo inducitur obligatio satisfaciendi.

Secunda probatio est P. Vasquez, qui vult, ideo neminem posse pro peccato mortali proprio satisfacere, quia per peccatum mortale incurrit homo debitum carenti omni cogitatione congruam & salutari: atqui actus per quem quis satisfaceret pro peccato, praesupponit cognitionem congruam: ergo iam praesupponit favorem quo gratis remittitur pars debiti: ergo nunquam pro toto debito, sed tantum pro parte debiti satisfieri posset.

46. Haec probatio communiter & merito non recipitur. 1. quia probaret, quod nec Christus condignè satisfecisset pro nostris peccatis: nam nostris peccatis pro pena debebatur negatio Redemptoris: ergo quod Christus missus esset Redemptor, iam erat alienius poenae dimissio, quam opera Christi praesupponebant. 2. quia non attingit scopum praesentis quaestionis. Non est enim quaestio de remissione alicuius poenae debita pro peccato, sed de remissione & extinctione culpa, quae tota remanet remissa aliqua parte poenae: unde per minimam prolongationem vitae post commissum peccatum, jam remittitur aliqua poena, & tamen remanet culpa tota, de qua quaeritur an pro illa possit condignè satisfieri, quatenus scilicet maneat adhuc integer titulus rationalis averisionis.

47. Tertia probatio est Card. de Lugo n. 55. [Sicut, inquit, peccatum mortale, licet sit malitia finita, parit tamen dignitatem poenae infinitae secundum durationem, eò quod illa poena necessaria sit secundum rectam gubernationem, ad arcendum homines à tanta culpa; sic etiam licet sit offensae finita, postulat tamen condignè non aboleri per satisfactionem finitam: alioquin si sciunt homines, Deum condignè placari posse per nostra obsequia, & offensam omnino extinguere, facilius audent Deum offendere, & minus graviter sentirent de huiusmodi offensa, quam oportet, ad eam omnino vitandam. Itaque pensata gravitate offensa, & hominum levitate & im-

prudentià, condignè sequitur, nulla hominis obsequia admittenda pro perfecta Dei placatione, sed semper manere Deo jus integrum ad rationabilem averisionem.] Haec Lugo.

Rejicitur haec probatio à quodam Recentiore Hispano paucis verbis. [Quis, inquit, non videt, eadem facilitate defendi posse, impossibile fuisse Christo satisfactionem pro nostris peccatis aequalem, quia videlicet vilesceret gravitas offensa divina, si homines sibi persuaserent, esse aliquo modo possibilem satisfactionem aequalem.

48. Ceterum, aequè paucis verbis se defenderet Lugo, dicendo, ex possibilitate satisfactionis praestandae à Christo, non vilescere peccati gravitatem, ejusque aestimationem ad absterrendum, eò quod homo non habuisset prudens fundamentum, sperandi aut suspicandi hoc remedium à Deo provisum iri, quale tamen fundamentum habere posset de possibilitate condignae satisfactionis propriae, si ea possibilis esset. Sicut apud homines non vilescit gravitas acerbissimi morbi contrahendi, ex eo, quod possibilis sit aliqua medicina hactenus incognita, quae posset in momento depelli. Pluribus ergo discutienda est probatio Lugonis. Eam acriter impugnant Arriaga & Card. Pallav.

P. Arriaga primò sic impugnat. Vel sensus est, Impossibilitatem satisfactionis esse necessariam & sufficientem ad hoc, ut omnes homines absterreantur, vel solum ad hoc, ut possint absterri. Non primum, quia defacto innumeri non absterrentur ex Gentilibus, qui nihil sciunt de Christi satisfactione. Non secundum, quia etiam si esset possibilis satisfactio, adhuc essent alia motiva quae possent absterri: sicut defacto licet nobis ex meritis Christi sit possibilis satisfactio per Sacramenta, nihilominus multi absterrentur à peccatis ex alio motivo, quam ex impossibilitate satisfactionis. Quam ratione hoc argumentum vrgendum sit contra responsiones quae adhiberi possent, postea commodius dicemus.

49. Impugnat Arriaga 2. Si haec implacabilitas esset primariò instituta ad homines à peccato absterrendos, deberet omnibus esse sufficienter promulgata: atqui non est promulgata; nam Vasquez, Cajetanus, & alij, arbitantes posse nos pro culpa condignè satisfacere, supposita cogitatione congruam gratis à Deo collatam, non agnoscunt hanc implacabilitatem, & plurimi alij nihil de ea unquam cogitantur.

Ad hoc argumentum tacitè respondet Lugo, se non negare, etiam alia motiva esse, quae sufficienter absterreant, nempe poenam inferni, & alia: quare satis est, constare hominibus saltem de vno ex his motivis: nihilominus tamen, necesse erat, ut ipsa difficultas satisfactionis etiam absterret in ratione implacabilitatis, secluso quocunque alio motivo.

50. Sed vrgeri potest. Quia vix quisquam mortalium unquam mihi existisse videtur, qui ex hac implacabilitate formaliter sumpta, & se-

clusis pœnis, jacturâ præmij, infinitâ Bonitate Dei, intrinsecâ turpitudine peccati, & oppositâ Honestate, fuerit motus ad abstinendum à peccato. Nam imprimis Christiani credunt defacto ex Meritis Christi Deum esse placatum, & per media à Christo instituta esse placabilem: quomodo ergo movebuntur ab Implacabilitate? De Gentilibus Christum ignorantibus, non possum dubitare, quin alijs potius motivis, quàm hac Implacabilitate fuerint absterrenti. Neque credo aliquem fuisse qui hanc implacabilitatem agnoscens, non agnovit pœnam intelligendam.

51. Impugnat Arriaga & Pallavicinus. 3. Homines satis arcentur à peccato per hoc, quod licet possibilis esset actus supernaturalis condignè satisfactivus pro peccato, nihilominus tamen sciunt, illum actum non posse à se poni, nisi Deus ex sua misericordia eleveret ad talem actum, & sic aliquam partem pœnæ remittat: quod enim ex misericordia Dei possit poni condigna satisfactio, non minuit terrorem magis, quàm quod possit ex misericordia Dei gratis condonari, vel acceptari satisfactio congrua. Omitto referre, quibus Lugo ad hæc respondere conatur n. 58. & 59. quia in illis vel petitur principium, vel aliqua gratis supponuntur.

52. Impugnat Pallavicinus 4. Ex discursu Lugonis sequitur, infallibilitatem, quam habemus defacto remissionis impetrandæ per opera supernaturalia, esse inconvenientem, quasi eâ posita homines non satis amplius arceantur à peccatis, atque adeo præsentem œconomiam ordinis supernaturalis non esse benè institutam ad tuendam Majestatem Dei: quod enim hæc infallibilitas habeatur vel ex impetratione Christi, vel ex natura ipsorum actuum, ad quos eliciendos Christus impetraverit potentiam, videtur prorsus impertinens.

53. Respondet Card. de Lugo n. 61. aliud esse quod peccatum ex se postulet, ut juxta sui gravitatem vitetur, aliud verò id, quod Deus ex sua misericordia facere potest: quia sicut potest condonare pœnam, quæ alioquin rationabiliter exigitur ad deterrendos peccatores, ita potest condonare culpam, & placari facili, licet ex hoc ipso faciliore reddantur homines ad peccandum: hoc enim inconveniens superatur à satisfactione Christi, quæ est infiniti valoris: plus quippe valet satisfactio Filij Dei ad placandum, quàm facilitas peccandi inde secutura ad retardandam veniam peccatorum. Breviter. Lugo vult dicere, Deum plius facere merita Christi cum incommodo frequentioris lapsus, quàm commodum rarioris lapsus cum carentia meritum Christi.

54. Contra hoc sic vergeo. Non est satis, quod Lugo ostendat, difficiliorem esse lapsum, si homines sciant, Deum esse implacabilem: item non est satis, quod ostendat non esse absurdum, defacto facilius aliquos labi ob spem facilitatis veniæ, quia hoc compensatur præstantiâ meritum Christi: hæc enim verissima sunt. Sed ostendendum esset, implicabilitatem esse necessariam ad hoc, ut homines, quantum satis est, hoc est, quantum recta gubernatio requirit, absterrentur; & tamen defacto hoc tam necessarium medium, sine vlllo inconvenienti, esse ex merito Christi sublatum. Hoc inquam, est incredibile, & meo judicio falsum, quod ad honorandam Christi merita, sit ablati terror simpliciter accitius ad sufficienter absterrendos homines peccatis, alioquin etiam pœna æterna auferri deberet. Quidquid tamen sit de hoc

55. Impugno Lugonis doctrinam, ratio quam Lugo affert omnimodæ implacabilitatis, non est vniversalis, ex duplici capite. Primo, quia non procedit in Angelis, sed ad summum in solis Hominibus. Fundat enim in prava inclinatione hominum, inordinata propensione & impudentia ac proclivitate in eas res, quæ carni blandiuntur, & quæ tantam vim inferunt, ut difficillimum sit resistere: hæc certe locum habent in Angelis, qui nullis inordinatis passionibus vrgentur, immò ex natura sua non sentiunt vehementem proclivitatem ad malam, sed potius ad bonum: unde alia motiva abunde sufficiebant ad absterrendos à peccato, quantum ad ista gubernatio requirebat, & tamen etiam Angelis est Deus implacabilis per condignam satisfactionem. Secundo. Lugonis ratio non evincit physicam aut metaphysicam implacabilitatem, sed tantummodo moralem, hoc est tam difficilem, ut licet physicè non repugnaret, à nullo tamen vquam homine exhiberetur. Probo. Num homines sciunt, à se pro satisfactione condignam difficultia exigi quæ à nemine præstabantur, etiam physicè loquendo præstari possent, quis non videt eodem modo absterrendos esse, acti condignæ satisfactio nec physicè præstari posset: tam enim vno quàm in altero casu sunt certi de Deo nunquam placando. Finge Deum minari mortem omnibus illis, qui intra decem annos commissi sunt veniale peccatum; finge simul etiam revelatum esse, quod nemo possit potentia mortali vitare per decem annos omnia venialia, hoc est, omnes certò certius commissuros esse, etiam potentia physicè possent evitare: quæso, quid saltem caperent homines ex hac potentia physica lineam morali, ad spem evitandæ mortis concipiendam: ergo nec potentia physica (sine morali) ad placandum Deum esset motivum alliciens ad faciendum peccandum, si certus essem de impotentia mortali ergo hæc sola sufficeret, quod erat probandum. Itaque Lugonis probatio non est efficax.

§. III.

Digressio brevis, utrum opus propter creaturam possit esse æqualis bonitatis cum malitia peccati.

56. Quarta probatio Conclusionis est quorundam DD. Salmanticensium apud Ripuldam, qui toti sunt in eo, ut probent, nullum opus

puræ creaturæ posse esse æqualis bonitatis cum malitia peccati, quantumvis hæc sit tantum finita. Probat autem hoc modo. Per peccatum excluduntur omnes gradus possibiles Gratiæ & Gloriæ in quantalibet intensiōe: est enim homo peccator dignus illis omnibus carere: atqui nullum opus bonum per modum meriti est inductivum omnium graduum Gratiæ & Gloriæ in quacunque intensiōe possibili, cum nullum sit opus bonum puræ creaturæ, quod non condignè præmiatur certâ intensiōe Gratiæ finitæ & determinatâ: ergo maior est malitia peccati, quàm bonitas cuiuscunque operis possibilis puræ creaturæ.

57. Hanc probationem, quam post Antonium Perez amplexus etiam est P. Martinus Esparza, rejicit Card. Pallavicinus c. 5. n. 82. hoc modo. Sæpè per aliquod crimen amittitur fructus omnium bonorum operum præcedentium, quæ tamen bona opera, si post commissum crimen fierent, compensarent peccatum demeretur illius criminis: ergo etiam si peccatum demeretur fructus omnium bonorum operum præcedentium, si tamen illa opera subsequerentur, possent compensare illud peccatum. Antecedens probat exemplo Manlij, qui post Capitolium defensum ultimo supplicio affectus est, ex crimine affectu regni, cum tamen, si antè regnum affectusset, & postea penitens Capitolium ab hostibus defendisset, utique dignè purgasset crimen præteritum. Ita contra Salmanticensium probationem Pallavicinus.

Aliter, & magis à priori impugno Salmanticensium fundamentum. Confundunt enim actum primum, & actum secundum. Concedo, quod peccatum mortale sit in actu primo, & quantum in se est, destructivum & impeditivum cuiuscunque intensiōis Gratiæ, defacto tamen & in actu secundo nunquam destruit nisi in aliquo certo & determinato gradu quem invenit, & si nullum invenit, nullum defacto destruit. Porro malitia peccati esto ex hoc capite habeat quandam malitiam secundum quid infinitam (qualem bonitatem habet etiam actus charitatis possibilis creaturæ, ut dicam) in ordine tamen ad resistendum condignæ satisfaciōi, non est considerandum peccatum secundum actum primum, hoc est, quid posset mali inferre, vel boni impedire: sed, quid defacto destruat, vel quantum boni debiti impediatur in anima. Ratio à priori est, quia satisfactio est compensatio: fit autem compensatio sufficiens, quantum ad æqualitatem, si compensatur malum actu illatum, etiam si non compensetur malum, quod inferri potuisset. Dixi. *quoad æqualitatem*. nam de alijs capitibus ex quibus redditur insufficiens, dicemus §. seq.

58. Confirmatur. Ex doctrina horum authorum sequitur, nec hominem homini posse condignè pro vlla gravi offensâ satisfacere. Nam gravis offensâ est impeditiva omnis affectus amicitialis in quocunque gradu intensiōis: atqui nullum opus satisfactorium est inductivum omnis affectus amicitialis, sed tantum alicujus certi gra-

dus, quo posset dari major, si daretur perfectius opus. ergo &c.

59. Respondet P. Esparza, in æstimandis meritis & demeritis aliud esse iudicium Dei, & aliud hominum. Homines quidem non magnopere curant ea quæ tantum in actu primo excluduntur per offensam, quia tantum attendunt ad id, quod est utile: at verò Deus æstimat merita & demerita præcisè ex bonitate ac dignitate intrinseca actuum.

60. Sed contra. In hac responsione committitur æquivocatio, & confunditur ratio meriti cum ratione satisfaciōis. In ordine ad exigendam condignam satisfaciōem, tam homo quàm Deus attendit id, quod est intrinsecum & essentiæ offensæ, sed eatenus solum, quatenus est exclusiva alicujus boni debiti: quatenus autem est exclusiva boni indebiti, nec Deus nec homo attendit: nam malitia offensæ, prout inductivæ obligatiōis satisfaciendi, adæquatè mensuratur ab exclusiōe seu impeditiōe boni debiti, ut supra diximus. v. g. offensâ quâ quis alteri negat honorem ut duo, excludit quidem non solum honorem ut duo, sed etiam honorem ut octo: sed condignæ satisfaciōis obligatiō non inducit ad exhibendum omnem honorem etiam indebitum & impossibilem cum offensâ.

61. Ad argumentum Salmanticensium directè respondendo, concessio vtroque membro antecedentis, negatur consequentia, sive, negatur illa propositio, quæ sub illo enthymemate latet, & est hæc. Quodcumque aliquid est impeditivum majoris boni, quàm alterum est inductivum, illud est majus malum, quàm hoc sit bonum. Ratio negandi est, quia ad inferendam majorem malitiam, non debent comparari effectus negativi vnius causæ, cum effectibus positivis alterius causæ, sed debent comparari effectus negativi cum negativis, & positivi cum positivis, ut acutè notavit Recentior Hispanus à me jam sæpè laudatus, ac deinceps laudandus: atqui in dictâ Salmanticensium probatione, comparantur effectus negativi peccati cum effectibus positivis actus boni, v. g. Charitatis: nimirum comparantur gradus gratiæ & gloriæ impediti à peccato, cum gradibus productis ab actu charitatis, & quia illi plures sunt istis, inferitur, peccatum esse magis activum in ordine ad offendendum, seu inducendum jus aversiōis, quàm sit actus charitatis ad satisfaciendum condignè seu placandum, quod malè inferitur: sicut malè quis inferret, majorem vim activam agentis frigidi quàm agentis calidi ex eo, quod frigidum inducat vnum gradum frigoris, exclusivum omnium graduum caloris ultra septem, calidum autem inducat tantum septem gradus caloris.

62. Quod si ergo comparatio fiat inter effectus negativos, hoc est, exclusos à subiecto tam per peccatum, quàm per actum charitatis, item inter effectus positivè introductos ab vtroque, reperietur (inquit citatus R.) quoddam sicut peccatum prohibet infinitos gradus amicitiae & com-

placencia divina, & omnem multitudinem beneficiorum Dei, ita actus charitatis hominis adoptati in filium Dei, prohibeat infinitos actus displicentiae & inimicitiae divinae, & infinita supplicia Dei, cum quibus omnibus est impossibile, & sicut peccatum inducit determinatum gradum poenae positivè luendae, ita & actus charitatis determinatum gradum gratiae & gloriae.

63. Argumentantur iidem DD. Salmanticensis 2. Tunc peccatum est Majus Malum, quam quodcumque opus bonum possibile purae creaturae, quando peccatum ex se praecise est productivum de condigno juris ad puniendum, nullus autem actus bonus ex se praecise, hoc est, non praesupposita adoptione in filium Dei, est productivus de condigno praemij: sed verum est antecedens, ergo & consequens. R. 1. Argumentum nimum probare, videlicet, quod levissimum peccatum veniale hominis iusti sit Majus Malum in genere mali moralis, quam intensissimus actus cujuscunque virtutis elicited à peccatore: cum illud de condigno mereatur aliquam poenam, hic verò nullum praemium nisi de congruo. Respondetur 2. directè, Negando Majorem. Ratio negandi est, quia creatura est essentialiter serva Dei, & à Deo contemptibilis: ergo multò magis est proportionata, & (vt ita dicam) dignificata ad incurrendum reatum poenae, quam ad obtinendam Filiationem Dei: quid ergo mirum est, si ex duobus aequalibus in ratione boni & mali, possit malum inducere id quod est minus & facilius, sine superaddita aliqua dignitate, bonum verò non possit inducere id quod majus est sine superaddita dignitate? satis est, quod hac superaddita, hoc est, praesupposita Gratia sanctificante, quae est adoptio filiorum Dei, mereatur de condigno vitam aeternam: neque enim hac praesuppositio auget intrinsecam bonitatem actus.

Confirmatur responsio. Actus intensissimus Charitatis, elicited ab homine peccatore, est utique praestantior, quam actus aliquis remissus temperantiae elicited ab homine iusto; & tamen hic posterior meretur de condigno gratiam & gloriam, non item ille prior, ergo ex defectu Meriti, proveniente ex defectu adoptionis, non licet inferre, actum esse minus bonum intrinsecè.

64. Argumentantur iidem Salmanticensis 3. Bonum, quod per offensam excluditur, est honor debitus Deo. Sed honor debitus non est tantum bonum, quantum malum est offensam excludens honorem debitum: ergo Malum & Bonum quae sibi opponuntur, non sunt in aequali gradu moralitatis, quod tamen pro fundamento assumunt illi, qui cum Scotistis docent, posse puram creaturam offerre Deo bonum aequale peccato. Minor probatur. Si enim essent in aequali gradu, tunc sicut offensam semper meretur poenam, ita exhibitio honoris debiti semper meretur praemium: sed hoc non est verum, saltem inter homines, alioquin aulici, qui identidem suo Principi exhibent debitum honorem, semper mere-

rentur de condigno praemia. Similiter qui alium occidit, meretur grave supplicium: qui verò non occidit, non propterea meretur magnum praemium, immò nec gratias meretur. N. Negando Minorem. Ad probationem respondetur concedendo sequelam, si nimirum actus, qui quis honorem debitum exhibet, habet motum honestum, & adjunctam arduitatem, & videtur motivi absterrentis: & ideo deficiente Deo praemiatur omnes actus honestos hominis iusti. Quod autem homines non praemiatur actus iustitiae erga se exercitos, non arguit, quod actus ipse laudum se non sit dignus praemio, nam ne quidem actus indebitos solent privati homines praemiari. Denique quod nullas gratias agant pro solennibus debiti, jure id faciunt, quia, vt dicemus in secundo tract. de Jure & Just. in hoc differt iustitia ab alijs virtutibus ad alterum v.g. à Pietate, Liberalitate &c. quod iustitia non inducat obligationem gratitudinis.

65. Ex his apparet, non satis efficaciter probari impossibilitatem condignae satisfactionis ex impossibilitate aequalitatis moralis inter opus bonum & malum purae creaturae: quam aequalitatem Schola Scotistica non sine fundamento defendit, vt haecenus vidimus. Inquirendum proinde est, quid praeter hanc aequalitatem vltimis requiratur ad condignam satisfactionem, ex cuius impossibilitate proveniat, quod pura creatura non possit condignè satisfacere Deo.

§. IV.

Probatur Conclusio alijs Argumentis.

66. Praemitto, Implacabilitatem de condigno purae creaturae offensam gravi esse perfectionem simplicem, ex conceptu suo; non enim sonat recommendationem, nec pugnat cum clementia, sed aliud non est, quam quod tanta sit dignitas personae offensa, vt quidquid exhibeatur operis aut obsequij, non propterea sit tanta efficacia, vt inducat necessitatem deponendi averfionem, sed opus in clementia ad hanc deponendam. Quod autem haec implacabilitas sit perfectio, vel proportionata consequens ad perfectionem infinitam, declaratur à minore ad majus. Quod enim persona offensa est dignior, eò difficilius est condigna satisfactio, & eò difficilius est talis persona condignè placabilis, si caetera sint paria. v.g. si Rusticus & Rex ambo patiantur à rustico colaphum, Rex est utique rationabiliter difficilius placabilis quam rusticus, propter excessum dignitatis: ergo omni moda implacabilitas ex conceptu suo dicit perfectionem convenientem Enti infinitae perfectionis est illi; Nam sicut Ens infinitae perfectionis est illi, quo perfectius excogitari non potest, ita etiam implacabilitas debet esse tanta, quā major excogitari non potest: sed haec non est alia, quam omni moda implacabilitas, vt consideranti facile liquet, ergo dicit perfectionem convenientem Enti infinitae perfectionis. Hoc posito

Probatur

Probatur Conclusio. Deo tribuenda sunt omnes perfectiones simpliciter simplices: ergo tribuenda est illi tanta implacabilitas, quanta non implicat in ratione perfectionis: sed huiusmodi est implacabilitas de qua est quaestio. ergo est Deo tribuenda.

67. Hinc declaratur, quâ ratione S. Thomas ex offensa infinitate secundum quid, recte intulerit impossibilitatem condignae satisfactionis à pura creatura præstandæ: quia scilicet est offensa divinæ Majestatis, exigentis habere jus ad aversionem inextinguibile per opus finiti valoris, nisi accedat Spontanea Remissio.

68. Probatio hæc videtur esse ad mentem omnium eorum, qui hanc implacabilitatem desumunt ex eo, quod offensa crescat ex dignitate offensi: subintelligere enim debent, quod crescat in ratione implacabilitatis: unde recte inferitur, quod si persona sit infinitæ Majestatis, implacabilitas debeat esse major quacunque exco-
guabili conveniente cuicunque creaturæ possibili perfectiori in infinitum: hæc autem non potest esse alia, quam implacabilitas omnimoda: quæcunque enim talis non est, potest esse commensurata perfectioni & dignitati creaturæ possibili. Et hæc sit prima probatio.

69. Probatur nunc Conclusio 2. ex ijs quæ dicam in Tract. 2. de Jure & Just. circa restitutionem honoris. Quicumque alium inhonorat vel offendit, debet in satisfactionem placativam exhibere plus honoris & obsequij, quam aliàs antecederet ad offensam potuisset offensus exigere jure suo à tali personâ: per ipsam enim inhonorationem obligatur ad humiliandum se magis, quam ante factam offensam, ut ex communi omnium sensu & naturæ instinctu colligitur, & in dicto loco declarabitur. atqui nullum opus tam præstans exhibere potest pura creatura, quod Deus non possit jure dominij exigere, etiam nullâ potest offensâ: ergo nullum opus finiti valoris, sed solum opus infiniti valoris (quale Christus solus exhibere potuit) potest sufficere pro condigna satisfactione.

70. Pro hac probatione videtur stare P. Ripalda To. 2. de Ente Supernat. d. 97. n. 24. [Quia, inquit, creatura constituitur per peccatum serva, Deusque in illam acquirit novum jus ad ea omnia, quæ de illa velit facere, ipsi præcipere, & circa ipsam disponere; hoc autem Jus valet plus quam omnis satisfactio possibilis puræ creaturæ, cum nulla satisfactio possit æquare æstimabilitatem eorum omnium operum & servitiorum, quæ Deus potest exigere ratione servitutis ex peccato contractæ &c.] Ceterum mihi non videtur necessarium recurrere ad novum titulum, cum primævus sufficiat.

Clarius huic probationi videtur favere Card. Pallav. n. 79. his verbis. [Ut aliquis satisfaciatur æqualiter pro aliquo debito ex delicto gravi, debet tantum facere supra id, NB. ad quod ante debitum contractum tenebatur, quantum infra suum

debitum fecit delinquendo: v.g. si quis alteri a lapam inflixit, debet tantum honoris illi exhibere supra id ad quod alioquin teneretur, quantum infra suum debitum tractavit offensum: & idem etiam contingit in debitis pecuniarijs. atqui nemo potest Deum tantum honorare supra id, ad quod alioquin teneretur, vel quoad specificationem, vel quoad exercitium, (vult dicere: ad quod vel actu, vel potentiâ obligatur) quantum despexit Deum, postponendo amicitiam ejus alicui bono finito. ergo.

71. Tertia probatio sit P. Arriagæ & Theophili Reynaudi lib. 3. f. 1. c. 3. n. 96. Ex iisdem capitibus ex quibus crescit offensa, nempe ex dignitate offensi & vilitate offendentis, ex iisdem decrescit satisfactionis valor: nam quod vilior est persona satisfaciens, & quod nobilior persona offensa, eò minoris sit satisfactio: quæ si fuisset exhibitâ à nobiliore, vel alicui ignobiliore, pluri fieret. Jam sic. Peccatum est offensa infinitæ personæ, proveniens à vilissima: satisfactio autem exhibitâ à pura creatura, etiam dignificata per gratiam, respicit infinitam personam, & oritur à vilissima persona: ergo satisfactio puræ creaturæ decrescit ex capitibus, unde crescit peccatum: ergo manet semper in inferiore ordine, quam sit peccatum: ergo non potest esse condigna pro peccato.

Probationi huic accedit Recentior Hispanus, addens, quod sicut satisfactio decrescit ex dignitate offensi, & vilitate offendentis, ita vnicè crescat ex dignitate offendentis: adeoque nunquam possit intelligi condigna satisfactio, nisi sit æqualis dignitas offensi, & satisfaciens.

72. Confirmat is ipse deinde hoc modo. [Si hæc eadem, quoad materiale, offensa, quæ committitur à vili creatura contra Deum infinitum, committeretur à Persona æquali Deo (est hypothesis impossibilis) procul dubio illa offensa exigeret condignam satisfactionem simpliciter infinitam, hoc est, exhibitam à persona offendente, quam supponimus æqualem Deo: ergo à fortiori offensa commissâ à vili creatura exigit condignam satisfactionem plenè & simpliciter infinitam. Consequentia probatur: quia incredibile est, offensam ab illa circumstantia à qua constituitur gravior in ratione offensa, ab illa eadem constitui contentam minori satisfactione, & minori pretio compensabilem: cum ergo offensa vilis creaturæ in Deum, solum differat ab offensa personæ æqualis Deo contra eundem Deum quoad circumstantiam vilitatis personæ offendentis, & hæc circumstantia fecerit graviolem offensam in ratione offensa: implicat ab illa circumstantia reddi offensam vilis creaturæ in Deum indigentem minoris satisfactionis, quam indigeat offensa commissâ in Deum à Persona non vili sed Deo æquali.] Hæc ille

73. Ut hæc probatio subsistat, duo quæ obijci possent, solvenda sunt. Primò ergo contra eam sic argumentari licet. Ex hac probatione sequitur,

sequitur, quod ne quidem pro peccato Veniali posset pura creatura condignè satisfacere: hoc autem videtur esse contra sensum communem DD. Sequela patet, applicando totum argumentum, quod cuius facile est.

74. Ad hoc dupliciter responderi potest. Primò negando suppositum, ex suprà dictis, nempe, negando quod peccatum veniale sit offensa propriè dicta, causativa aversionis, cum nihil penitus minuat amicitiam Dei, utpote nullum gradum Gratiae sanctificantis expellens, & ideo non est materia satisfactionis pro culpa, sed tantum satisfactionis pro poena. Et quidem satisfactio pro poena etiam tunc, quando est condigna, adhuc tamen opus habet acceptatione liberali Dei, secus quam satisfactio condigna pro culpa exigeret. Disparitas est, quia, ut bene notat Card. Lugo, Satisfactio pro culpa seu placatio formaliter, pertinet ad ipsum offendentem, & ipsi debet esse voluntaria. At verò inflicto poenae pertinet ad Superiorem, cuius est vindicare transgressionem legum, ipsiusque, & non rei arbitratu metienda est: quare non tenetur acceptare voluntariam satisfactionem, quantumvis condignam, hoc est tantam, quantam ipse offensus posset iure infligere.

75. B. 2. Permittendo, quod veniale peccatum sit propriè dicta offensa, conceditur sine ullo absurdo sequela, cum Petro Soto, wadingo & alijs RR. quibus iure accenseri possunt Suarez & Arriaga, requirentes liberalem acceptationem. Et sanè fundamentum contrariae Sententiae tam leve est, ut non moveat nisi sponte volentem moveri. Dicunt enim, ideo posse pro veniali condignè satisfieri, quia Amicitia videtur hoc ab amicis exigere, ut si alter ab altero leviter offendatur, & jus ad levem aversionem tribuat, hoc jus deinde cesset, si offensor per opera egregia, quantumvis aliunde debita foveat, & augere studeat amicitiam. Ecce! tota probatio consistit in vno: *Videtur*. ad quod adversarij respondent: *Non videtur*. Vel certè, dicam ego, si hoc tibi videtur esse de ratione amicitiae, ut satisfactio possit fieri per aliquid aliunde jam debitum, si fiat ab amico, exigente scilicet hoc amicitia, dicam inquam pariter ego, satisfactionem non decrescere ex Vilitate personae satisfaciens, si haec sit amica, exigente hoc amicitia, & sic cessabit obiectio, quia non erit paritas inter Mortale & Veniale, nec poterit applicari argumentum à Mortali ad Veniale.

76. Ego quidem ex his duobus respondendi modis praefero priorem; cuius ulteriorem rationem hanc reddo. Satisfactio pro culpa non est introducta nisi in hunc finem, ut reus haberet medium, quo posset abolere culpam etiam invito offenso, five, nullà illius benevolentia accedente, ergo omnis culpa fundans satisfactionem debet esse ejusmodi, ut, si pro eà non satisfiat, possit offensus ad libitum suum, & iure suo semper manere averfus. atqui hoc repugnat pec-

cato veniali: nam hujus natura est, ut remota la ponatur condigna satisfactio vique ad hanc vitam, necesse tamen sit illius culpam diminutio, alioquin impediret felicitatem aeternam. Ad nem adoptionis in filium Dei: ergo peccatum Veniale quoad culpam non est materia satisfactionis.

77. Contra id quod ex Recentioribus sumimus, videlicet, satisfactionem condignam propter requirere aequalitatem in dignitate personam offendentem & offensam, opponi potest secundò. In humanis videtur hoc esse contra omnium sensum: nam omnes judicamus, quod si aliquis aulicus graviter offenderet summum, v. g. spargendo de ipso, quod sit proditor, vel avarus, vel praeceptum in agendo, vel quod in mium indulgeret genio suo, neglectis Provinciis, omnes, inquam, judicamus, quod pro tali culpa & offensa posset per magnam satisfactionem, & sinceram offensam detestationem per alia heroica facinora ita satisfacere principi, ut, si vellet ulterius averfus esse, irrationabiliter & durè agere censeretur. Ita suprà ex Pellio tulimus, quod Manlius potuisset condignè satisfacere pro culpa affectati regni, atqui haec dignitate inaequales. Ergo inaequalitas dignitatis non arguit impossibilem satisfactionem condignam.

78. Ad hanc objectionem respondet ille ipse Recentior: ideo inferiorem hominem pro superiori condignè satisfacere, quia Rex est homine plebeio superior solum secundum quod videtur, licet ut Rex sit superior, potest ut indignus esse inferior eodem ut opem ferente. Haec plebeius à certo vitae periculo Regem liberant, moraliter censeretur illi vitam donare, & regni majestatem protegere: in quo eventu satisfactio ad aequalitatem, quia ut protector esset superior. Ita ille.

79. Posset tamen, meo iudicio, adduci ratio reddi, independentem ab hac indignitate. Omnis homo est alteri aequalis in dignitate substantiali & praecipua quam Natura intendit, etiam in accidentalibus unus ab altero excedatur. Puto Aversio suscipit magis & minus, nam quod minus est delictum, eò major est aversio. Jam ergo propter substantialem aequalitatem poterit homo condignè satisfacere saltem pro parte aversionis, exhibendo opus aliquod indebitum aequalis bonitatis cum malitia offensa. Deinde repetenda ejusmodi opera poterit totum jus aversionis abolere, vel etiam statim prima vice per opus prestantissimum condignè satisfacere. Nam excessus accidentaliter in dignitate, potest compensari excessu bonitatis operis. Nihil hujusmodi obiectum habet in satisfactione hominis pro offensa Dei, ut patet.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

80. Obijcies 1. Omne finitum potest compensari per aliud finitum: sed malitia peccati est finita: & satisfactio est compensatio: ergo potest pro peccato condignè satisfieri à pura creatura. R. Distinguendo majorem. Si finit ejusdem ordinis & rationis, & habeant proportionem inter se concedo, secus nego. Sic perfectio hominis tametsi finita, non potest adequari perfectionibus brutorum aut plantarum. Sic bonum vite & membri, non potest compensari quantàcumque pecuniæ summâ, ut dicemus Tr. 2. de Jure & Jure. Jam, opera pure creaturæ in ratione satisfactionis, non habent proportionem cum peccato mortali. Neque enim peccatum mortale habet partes aliquotas malitiæ, quarum una sine ceteris per satisfactionem tolli possit; sed neque etiam pro toto simul satisfieri potest, ut probatum est ex infinita perfectione Dei, ex debito radicali cujuscumque operis boni, ex vilitate personæ offendentis: ergo à primo ad ultimum, nulla est proportio in ratione satisfactionis inter opera pure creaturæ, & inter peccatum mortale.

81. Obijcies 2. Quando quis reddit totum illud quod abstulit, Satisfacit ad æqualitatem: sed homo per actum Charitatis reddit totum quod abstulit per peccatum: ergo satisfacit ad æqualitatem. Minor probatur: quia per peccatum abstulit Deo rationem ultimi finis quoad exercitium, ut supra dictum; & per actum Charitatis restituitur ratio ultimi finis. R. Distinguendo Majorem. Satisfacit pro ablatione præcisè ut est ablatio, concedo. pro ablatione prout habet rationem offensæ, & tribuit jus averſionis, nego majorem. Nam etiam si offensa gratis remitteretur, adhuc esset obligatio restituendi quod ablatum est: v. g. qui alterum offendit illi detrahendo, debet, etiam post gratuitam reconciliationem, restituere famam, & econtra potest aliquis alteri restituere quod injustè abstulit, sicque satisfacere Justitiæ, & tamen alter esse adhuc rationabiliter averſus, propter specialem contemptum, qui inerat tali læſioni: v. g. si quis Regi coronam vi auferret, utique non placaret Regem restituendo coronam: ergo satisfactio seu compensatio ablationis quæ talis, non est formaliter ablatio juris ad indignationem.

82. Obijcies 3. Magis placet Deo actus bonus supernaturalis, quàm displiceat peccatum mortale: atqui quando offensior exhibet aliquid magis placens quàm displiceat offensa, condignè satisfacit: ergo potest pura creatura condignè satisfacere pro peccato mortali, saltem ex suppositione potentie elevatæ ad actum supernaturalem eliciendum. Major probatur. Nam præmium quod Deus reddit pro actu bono, est quid melius quàm sit malum pœna peccati, ut committere dicitur: atqui major bonitas præmij arguit ma-

jorem complacentiam Dei in merito, ergo &c. R. Hoc argumentum probaret, quod homo defacto, quocumque levissimo actu supernaturali condignè satisfaceret pro innumeris & gravissimis peccatis. Negatur ergo major. Ad probationem negatur minor. Quod enim Deus det gloriam pro merito, non provenit ex majori appreciatione meriti supra peccatum, sed ex eo, quod Deus ex sua Bonitate hominem ordinet ad talem finem, & quod opus bonum procedat ab homine justo, habente jus ad talem gloriam, adeoque non ex complacentia circa meritum secundum se, sed ex complacentia circa meritum & circa substantiam hominis & Gratiæ: pœnam autem inducit displicentia circa peccatum secundum se.

83. Obijcies 4. Incredibile est, Deum fecisse homini majorem potestatem suæ perditionis, quàm suæ salutis, cum Scriptura de utroque æqualiter loquatur, Ezech. 18. *Cum averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, morte morietur: cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit judicium & justitiam, ipse animam suam vivificabit*: atqui si impossibilis est condigna satisfactio, habet quidem homo vires ad perdendam justitiam, sed non ad eam recuperandam. ergo &c. R. Si hæc argumentandi ratio bona esset, sequeretur, quod sicut homo non indiget Gratiâ Dei ad peccandum, ita etiam non indigeret gratiâ Dei ad condignè satisfaciendum. Deinde Deus fecit homini potestatem conservandi innocentiam, & sic consequendi salutem, sicut fecit ei potestatem eam perdendi, & hoc satis erat; neque Deus ad plus tenebatur; sicut natura dedit homini potestatem conservandi vitam, & se occidendi, sed non dedit potestatem restituendi vitam semel ablatam. Scriptura Sacra loquitur de Misericordia Dei, qua defacto constituit media, quibus homo in omni statu potest redire ad Justitiam, non quidem per satisfactionem de condigno, sed per Meritum de congruo.

84. Obijcies 5. Si homini esset impossibilis condigna satisfactio, frustra natura indidisset homini stimulos pœnitentiæ: sicut si impossibilis esset Beatitudo æterna, malè indidisset natura stimulos consequendi Beatitudinem. R. 1. Sæpè stimulamur ad detestationem alicujus operis, quod tamen non possumus ampliùs emendare: quis autem horum stimulorum finis sit, non pertinet ad Theologum, sed ad Ethicum investigare. R. 2. Sicut possibilitas Beatitudinis supernaturalis per Gratiâ Dei, sufficiebat, ut immitteretur homini desiderium Beatitudinis, ita etiam possibilitas reconciliationis per Misericordiam Dei, sufficiebat ad immittendos stimulos pœnitentiæ.

M m m

CON-